

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น แบบมีพันธสัญญา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น แบบมีพันธสัญญากับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด
 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น
 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญาของเกษตรกร
- จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้มีทั้งสิ้น 272 คนเป็นเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิเคราะห์ทั่วไปใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ ไคสแควร์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

- 1.1 เพศ เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.6 เป็นเพศชายและร้อยละ 25.4 เป็นเพศหญิง
- 1.2 อายุ เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น มีอายุเฉลี่ย 43.43 ปี มีอายุสูงสุด 67 ปี และต่ำสุด 28 ปี
- 1.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 14.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 1.4 ชนเผ่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 เป็นชาวไทย รองลงมาเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ ร้อยละ 17.6 และชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงร้อยละ 11.4
- 1.5 สถานภาพการสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.0 แต่งงานมีครอบครัว และเป็นโสด ร้อยละ 9.6
- 1.6 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 1.97 ไร่ พื้นที่สูงสุด 6 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

1.7 จำนวนแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.43 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุด 5 คน และต่ำสุด 1 คน

1.8 การจ้างแรงงาน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64.7 ไม่มีการจ้างแรงงานในการปลูกระยะเชิงอม่วง ฐึ่ปุ่น

1.9 รายได้จากการปลูกระยะเชิงอม่วง ฐึ่ปุ่น (ต่อรุ่นการเพาะปลูก) เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้จากการปลูก เฉลี่ย 27,848.31 บาท รายได้สูงสุด 98,000 บาท และต่ำสุด 4,000 บาท

1.10 เกษตรกรส่วนมีรายได้จากการขายข้าวต่อปีเฉลี่ย 3,330.31 บาท รายได้สูงสุด 20,000 บาท และต่ำสุด 0 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวโพดต่อปีเฉลี่ย 316.17 บาท รายได้สูงสุด 8,500 บาท และต่ำสุด 0 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการขายถั่วเหลืองต่อปีเฉลี่ย 6,501.83 บาท รายได้สูงสุด 60,000 บาท และต่ำสุด 0 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการขายถั่วแขกต่อปีเฉลี่ย 213.97 บาท รายได้สูงสุด 12,500 บาท และต่ำสุด 0 บาท เกษตรกรมีรายได้จากการขายกระเทียมต่อปีเฉลี่ย 9,900.73 บาท รายได้สูงสุด 120,000 บาท และต่ำสุด 0 บาท

1.11 รายได้ต่อการครองชีพ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.4 มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ รองลงมาร้อยละ 19.9 มีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ

1.12 สินเชื่อทางการเกษตร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 100.0 ได้รับสินเชื่อการปลูกระยะเชิงอม่วงจากบริษัทคู่สัญญา และเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.8 ได้ใช้ทุนส่วนตัวในการปลูกระยะเชิงอม่วง

1.13 จำนวนสินเชื่อทางการเกษตร เกษตรกรได้รับสินเชื่อทางการเกษตรเฉลี่ย 12,295.58 บาท สินเชื่อทางการเกษตรสูงสุด 30,000 บาท และต่ำสุด 2,000 บาท

1.14 ช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.3 เก็บเกี่ยวผลผลิตในแต่ละวันช่วงเวลา 06.00-07.00 น.

1.15 ราคาจำหน่ายผลผลิตเกรด A เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำหน่ายผลผลิตมะเขืออม่วง ฐึ่ปุ่น เกรด A ได้ในราคา กิโลกรัมละ 5 บาททั้งหมดเพราะอยู่ในราคาประกันของบริษัทที่กำหนดไว้ตอนเริ่มเปิดโครงการ

1.16 ราคาจำหน่ายผลผลิตเกรด B เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำหน่ายผลผลิตมะเขืออม่วง ฐึ่ปุ่น เกรด B ได้ในราคา กิโลกรัมละ 1 บาท ทั้งหมดเพราะอยู่ในราคาประกันของบริษัทที่กำหนดไว้ตอนเริ่มเปิดโครงการ

1.17 ความถี่ในการเข้าพบเกษตรกร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.0 แจ้งว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าพบ เดือนละ 3-4 ครั้ง ต่อเดือน

1.18 ระยะทางจากพื้นที่ถึงโรงงาน ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงโรงงานเฉลี่ย 156.59 กิโลเมตร ระยะทาง สูงสุด 200 กิโลเมตร และ ต่ำสุด 140 กิโลเมตร

1.19 เอกสารขั้นตอนการปลูก เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 81.6 ได้รับเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานของบริษัทในการปลูกมะเขือ

1.20 ความสามารถในการปฏิบัติตามขั้นตอน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 50.4 สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในเอกสาร

2. ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น

2.1 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเตรียมการปลูก การจัดหาต้นกล้า และวัสดุการเกษตร ให้เกษตรกร

เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการเตรียมการปลูก การจัดหาต้นกล้า และวัสดุการเกษตรให้เกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.08 โดยมีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจที่สุด 3 ลำดับแรก คือ เกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.08 การตรวจเช็คสภาพพื้นที่ปลูก ดิน แหล่งน้ำ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.05 และการปลูกได้ครบตามขั้นตอน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.01

2.2 เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสินเชื่อการเกษตร

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสินเชื่อการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.44 มีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การสนับสนุนสินเชื่อ ค่าไถ ค่าต้นทุนปุ๋ยมะเขือม่วงญี่ปุ่น มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.60 การให้สินเชื่อ สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 และการให้สินเชื่อปุ๋ยหมัก ปุ๋ยเคมี ในการเพิ่มผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51

2.3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำ

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำ โดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.24 มีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความสม่ำเสมอในการตรวจเยี่ยมแปลงปลูก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.54 การมีมนุษยสัมพันธ์ของ

เจ้าหน้าที่ต่อเกษตรกร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.37 และตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในด้านความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.24

2.4 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิตตามเกรด

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิตตามเกรดโดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.06 มีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การขายผลผลิตโดยไม่ต้องมีการคัดแยกเกรด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.59 ระบบการรับซื้อผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.23 และการประชุมเพื่อแจ้งมาตรฐานการรับซื้อผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.23 ราคา

2.5 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อพนักงานรับซื้อผลผลิต

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อพนักงานรับซื้อผลผลิต โดยรวมต่อพนักงานรับซื้อผลผลิตภาพรวมในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.37 มีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การบริการให้ภาชนะตะกร้าเพื่อใส่ผลผลิตมาขาย มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.63 การรับซื้อผลผลิตจนถึงสิ้นสุดโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.45 และมนุษยสัมพันธ์ของพนักงานรับซื้อผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.32

2.6 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้ารับซื้อผลผลิตในพื้นที่

เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการเข้ารับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.47 บริษัทจัดพนักงานเข้ารับซื้อผลผลิตถึงพื้นที่ปลูก ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.73 ส่วนหัวข้อการแก้ไขปัญหาในกรณีที่พนักงานไม่สามารถเข้ารับซื้อผลผลิตถึงพื้นที่ได้เนื่องจากฝนตกหนักเส้นทางลำบาก ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.21

2.7 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการรักษาคุณภาพผลผลิต

เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการรักษาคุณภาพผลผลิต ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.60 โดยเรียงลำดับได้ การจัดแจกกระดาษหนังสือพิมพ์ให้ เพื่อรองตะกร้ารักษาผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.76 การใช้ไม้ตะคักผลผลิต เพื่อรักษาคุณภาพผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.59 และระบบการรักษาคุณภาพผลผลิตก่อนนำมาจำหน่ายของบริษัทมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.45

2.8 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการกำหนดวันเวลาซื้อขายผลผลิต

เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการกำหนดวันเวลาซื้อขายผลผลิตในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.41 เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการกำหนดวันเวลาซื้อขายผลผลิต ระดับมาก ในหัวข้อ การรับซื้อผลผลิตจนถึงสิ้นสุดผลผลิต (กรณีต่อสัญญาอายุการเก็บ) มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.60 การแจ้งกำหนดการปิดรับซื้อผลผลิตครบตามสัญญา มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.47 และการกำหนดวันซื้อขายผลผลิตครั้งแรก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34

2.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเอกสารการรับซื้อผลผลิต

เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวมต่อเอกสารการรับซื้อผลผลิต ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.21 คือ การออกเอกสารใบรับซื้อผลผลิตแต่ละวัน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.28 การใช้เอกสารใบรับซื้อผลผลิตแทนเงินสดในการซื้อขายผลผลิต มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.27 และระบบการจ่ายเงินผ่าน ธ.ก.ส. มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.08ตามลำดับ

3. การหาความสัมพันธ์

3.1 ใช้การทดสอบแบบไคสแควร์

ตัวแปรอิสระที่ใช้การทดสอบแบบไคสแควร์ ประกอบด้วย เพศ การศึกษา ชนเผ่า สถานภาพ การสมรส สินเชื่อทางการเกษตร ช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว

3.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 29)

3.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความพึงพอใจของเกษตรกรพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 30)

3.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างชนเผ่ากับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 31)

3.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการสมรสกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 32)

3.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อทางการเกษตรกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 33)

3.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงระยะเวลากับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 34)

3.2 ใช้การทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ตัวแปรอิสระที่ใช้การทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ประกอบด้วย อายุ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการปลูกระยะเชื่อม่วงญี่ปุ่น ความถี่ในการพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทฯ ระยะทางจากแหล่งปลูกไปสู่โรงงาน

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่ามีความสัมพันธ์แบบผกผันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 35)

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่ามีความสัมพันธ์แบบผกผันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ตารางที่ 35)

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานในครัวเรือนกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่ามีความสัมพันธ์แบบผกผันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ตารางที่ 35)

3.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการปลูกระยะเชื่อม่วงญี่ปุ่นกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ตารางที่ 35)

3.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทฯ กับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 35)

3.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากแหล่งปลูกไปสู่โรงงาน กับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 35)

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปลูกระยะเชื่อม่วงญี่ปุ่น

4.1 ด้านต้นกล้ามะเชื่อม่วงญี่ปุ่น มีเกษตรกรที่มีปัญหาร้อยละ 20.6

ข้อเสนอแนะ

บริษัทควรที่จะจัดหาต้นกล้าที่สมบูรณ์มาให้ คือ ต้องไม่เป็นต้นกล้าที่แก่มีอายุมาก อีกทั้งมีปริมาณต้นกล้าที่เพียงพอต่อการปลูก อีกทั้ง การขนส่งต้นกล้าด้วยความระมัดระวัง และการจ่ายต้นกล้าให้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด

4.2 ด้านการขนส่งผลผลิตมาจำหน่าย มีเกษตรกรที่มีปัญหาร้อยละ 13.2

ข้อเสนอแนะ

บริษัทฯ ควรที่จะจัดเพิ่มจุดรับซื้อผลผลิต เพื่อสะดวกในการนำผลผลิตมาจำหน่าย เนื่องจากพื้นที่ปลูกอยู่ตามเชิงเขา เส้นทางขนส่งลำบาก และขาดพาหนะขนส่งผลผลิตมาขาย

4.3 ด้านการส่งเสริม มีเกษตรกรที่มีปัญหาร้อยละ 7.7

ข้อเสนอแนะ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ควรเข้ามาให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาสารเคมีที่ใช้ให้มีประสิทธิภาพ ป้องกันกำจัดโรคและแมลงได้

4.4 ด้านการรับซื้อผลผลิต มีเกษตรกรที่มีปัญหาร้อยละ 7.7

ข้อเสนอแนะ

พนักงานรับซื้อผลผลิต ควรมีมาตรฐานการคัดเกรดเหมือนกัน หรือทำการรับซื้อไม่ต้องแยกเกรด รวมถึงเรื่องการปรับราคาต่อหน่วยเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการผลิตที่สูงขึ้น และบริษัทควรจัดหาตะกร้าใส่ผลผลิตให้เกษตรกรอย่างเพียงพอ

4.5 ด้านอื่นๆ คือ ไม่สามารถนำผลผลิตมาขายได้ตามเวลานัดหมายวันต่อวัน เกษตรกรที่มีปัญหาร้อยละ 4.4

ข้อเสนอแนะ

บริษัทควรปรับเวลาการรับซื้อออกไปให้มากกว่าเดิม เพื่อรอเกษตรกรเก็บผลผลิตให้เสร็จ แล้วนำมาขาย

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกร ต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญา ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น ที่จะขอนำมาอภิปรายในที่นี้คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.6 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.43 ปี และการศึกษาส่วนมากร้อยละ 68.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 71.0 เป็นชาวไทย รองลงมาเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ และชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 89.0 แต่งงานมีครอบครัว ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 1.97 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.43 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64.7 ไม่มีการจ้างแรงงานในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น และมีรายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นเฉลี่ย 27,848.31 บาท แยกได้ คือจากการขายข้าวเฉลี่ย 3,330.31 บาท ข้าวโพดเฉลี่ย 316.17 บาท ถั่วเหลืองเฉลี่ย 6,501.83 บาท ถั่วแขกเฉลี่ย 213.97 บาท และกระเทียมเฉลี่ย 9,900.73 บาท รายได้ต่อการครองชีพ พบว่าร้อยละ 72.4 ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ เกษตรกรทั้งหมดได้รับสินเชื่อการปลูกมะเขือม่วงจากบริษัทผู้สัญญา และได้ใช้ทุนส่วนตัวในการปลูกมะเขือม่วงสินเชื่อที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 12,295.58 บาท การเก็บเกี่ยวผลผลิตในแต่ละวันช่วงเวลา 06.00 – 07.00 น.

เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตมะเขือม่วงญี่ปุ่นเกรด A ได้ในราคา กิโลกรัมละ 5 บาททั้งหมดเพราะอยู่ในราคาประกันของบริษัทที่กำหนดไว้ตอนเริ่มเปิดโครงการ และเกรด B กิโลกรัมละ 1 บาท ด้านการส่งเสริมพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าพบ เดือนละ 3-4 ครั้ง ต่อเดือน การขนส่งระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงโรงงานเฉลี่ย 156.59 กิโลเมตร เอกสารขั้นตอนการปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับเอกสารขั้นตอนการปฏิบัติงานของบริษัทในการปลูกมะเขือ และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในเอกสารได้

2. ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น

จากการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกร ต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุ์สัญญา พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2.35 – 3.00) ได้แก่ สินเชื่อการเกษตร พนักงานรับซื้อผลผลิต การเข้ารับซื้อผลผลิตในพื้นที่ การรักษาคุณภาพผลผลิต การกำหนดวันเวลาซื้อขายผลผลิต พอจะอธิบายได้ดังนี้

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสินเชื่อการเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.44 แสดงให้เห็นการให้สินเชื่อการเกษตรคือ ค่าได้ ค่าต้นทุน สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยเคมี ในการเพิ่มผลผลิต รวมถึงปริมาณของสินเชื่อและการบริการความสะดวกในการขอรับสินเชื่อ มีผลทำให้เกษตรกรเกิดความพึงพอใจที่จะนำไปจัดการผลิตในรูปของสินเชื่อการเกษตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลวรรณ (2523) พบว่า การเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันของตลาดอ้อย คนกลางเป็นผู้มีบทบาทในการจัดหาสินเชื่อ และบริการอื่น ๆ ให้แก่เกษตรกรรายย่อยที่เป็นลูกไร่ของตน

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อพนักงานรับซื้อผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.37 แสดงให้เห็นถึงให้บริการให้ภาชนะตะกร้าใส่ผลผลิตการดำเนินการรับซื้อจนถึงสิ้นสุดโครงการ และการมีมนุษยสัมพันธ์ของพนักงานรับซื้อซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอารี และทรงศักดิ์ (2538) พบว่า ความสำเร็จของการผลิตในระบบสัญญานั้น ขึ้นอยู่กับความเคร่งครัดของสัญญา ความเอาใจใส่ของผู้รับซื้อ ที่จะดูแลการผลิตของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.47 แสดงถึงค่าการที่บริษัทดำเนินการจัดพนักงานเข้ารับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ถึงแม้จะเกิดปัญหาในบางช่วงที่เกิดความพึงพอใจต่อเกษตรกรที่จะได้รับความสะดวก ในการนำผลผลิตมาขายในทุกวัน ลดภาระการขนส่งของเกษตรกร และเป็นแรงจูงใจที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจต่อโครงการที่บริษัททำการส่งเสริม ก่อให้เกิดการยอมรับในที่สุด

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการรักษาคุณภาพผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.60 แสดงให้เห็นว่า การกำหนดการใช้กระดาษหนังสือพิมพ์รองตะกร้าเพื่อป้องกันการเสียดสีผิวของผลผลิต การใช้อุปกรณ์ไต่ระดับ และการปฏิบัติตามระบบการรักษาคุณภาพของผลผลิต ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอารีและทรงศักดิ์ (2538) กล่าวถึง การใช้ระบบการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้มีคุณภาพ เป็นระบบที่มีศักยภาพเป็นอย่างยิ่ง

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการกำหนดวันเวลาซื้อขายผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.41 แสดงให้เห็นว่า การรับซื้อผลผลิตจนถึงสิ้นสุดผลผลิต (กรณีต่อสัญญาอายุการเก็บ) วิธีการกำหนดการปิดการรับซื้อ หรือการกำหนดวันเวลา ซื้อขายผลผลิตครั้งแรก มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรเป็นอย่างมาก สามารถสร้างความมั่นใจในการดูแลปฏิบัติสวนและการตลาดที่แน่นอนมั่นคง ความมั่นใจในการรับซื้อผลผลิต ความเชื่อถือที่มีต่อบริษัทเหล่านี้เป็นผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจะสนองตอบความพอใจของเกษตรกร ย่อมทำให้จะร่วม โครงการที่บริษัทส่งเสริมในอนาคตต่อไปอีกหรือไม่

ส่วนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเตรียมปลูก การจัดหาต้นกล้าและวัสดุ การเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคำแนะนำ การกำหนดมาตรฐานการรับซื้อผลผลิตมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 2.05, 2.24, 2.06, 2.21 ตามลำดับ

3. การทดสอบสมมติฐาน

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ การศึกษา ชนเผ่า สถานภาพ การสมรส สันเชื้อทางการเกษตร ช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว อายุ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นความถี่ในการพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทฯ และระยะทางจากแหล่งปลูกไปสู่โรงงาน กับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงแบบมีพันธสัญญา นั้น

จากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจคือ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 มีค่าเท่ากับ -0.132 แสดงว่า อายุมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับความพึงพอใจของเกษตรกร นั่นแสดงให้เห็นว่าถ้าเกษตรกรมีอายุเพิ่มมากขึ้น จะมีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกลดลง นั่นคือ เกษตรกรที่มีอายุมากเพิ่มมากขึ้นจะมี

ความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงในระดับลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีอายุมากคุ้นเคยกับระบบการปลูกแบบเดิมซึ่งเป็นการปลูกแบบยังชีพ ไม่มีหลักการ หรือ หลักเกณฑ์แน่นอนในการปฏิบัติ เมื่อบริษัทเข้าไปส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา ทำให้เกษตรกรที่มีอายุมากเกิดการไม่ยอมรับระบบการปลูกแบบใหม่ที่ทางบริษัทเข้าไปแนะนำวิธีการปลูก การใช้สารเคมี รวมถึงหลักเกณฑ์วิธีการปลูก การรับซื้อผลผลิต ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกษตรกรที่มีอายุมากมีความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงแบบมีพันธสัญญาในระดับน้อย ในขณะที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า สามารถยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตสมัยใหม่ การแนะนำ ความรู้วิทยาการใหม่ จึงมีความพึงพอใจในการปลูกแบบมีพันธสัญญามากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ทำการเกษตร กับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 มีค่าเท่ากับ -0.247 แสดงว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับความพึงพอใจของเกษตรกร นั่นแสดงให้เห็นว่าถ้าเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น จะมีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกลดลง ในขณะที่เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกน้อยมีความพึงพอใจในการปลูกแบบมีพันธสัญญามาก ซึ่งอาจเนื่องมาจาก ระบบการปลูกแบบมีพันธสัญญานั้นเกษตรกรจะต้องมีการดูแลเอาใจใส่ในกระบวนการปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรที่มีพื้นที่มากไม่สามารถดูแลเอาใจใส่ผลผลิตของตนได้อย่างทั่วถึง คุณภาพการผลิตไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของพันธสัญญาที่ตั้งไว้ การขายผลผลิตจึงได้ราคาน้อย ส่งผลให้เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการปลูกแบบมีพันธสัญญาน้อย ในขณะที่เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย สามารถดูแลเอาใจใส่ผลผลิตของตนได้ดี และทั่วถึง ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงมีคุณภาพสูง ตรงตามเกณฑ์ที่ได้ทำพันธสัญญาไว้ เกษตรกรจึงได้ผลตอบแทนสูง ทำให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยมีความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญามากกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแรงงานในครัวเรือนกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 มีค่าเท่ากับ -0.173 แสดงว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับความพึงพอใจของเกษตรกร นั่นแสดงให้เห็นว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จะมีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกลดลง ถ้าปัจจุบันการใช้แรงงานในครัวเรือน ไม่มีการจ้างแรงงาน ถ้าหากต้องทำการว่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม ส่งผลทำให้ความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นน้อย ขณะที่ครัวเรือนที่มีแรงงานโดยไม่ทำการจ้างเพิ่ม ไม่เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จึงเกิดความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น แบบมีพันธสัญญาในระดับมากกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญา ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 มีค่าเท่ากับ 0.181 แสดงว่า รายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเกษตรกร นั่นแสดงให้เห็นว่า รายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นมีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญา และหากว่าเกษตรกรมีรายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น จะมีผลให้ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกเพิ่มขึ้น ขณะที่เกษตรกรที่มีรายได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นน้อย ก็จะมี ความพึงพอใจต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญาน้อยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญา ในเขตอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในด้านการส่งเสริมการเกษตรให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของบริษัทสันติภาพ เทรคดิ่ง จำกัดในพื้นที่ที่ศึกษา สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปวางแผนงานด้านการส่งเสริมการปลูกพืชให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เช่น บริษัทควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีอายุน้อย มีพื้นที่ปลูกพอดีกับการปฏิบัติดูแล จะเป็นส่วนช่วยให้การส่งเสริมประสบผลสำเร็จสูง และปรับปรุงงานด้านเอกสารการรับซื้อ การกำหนดมาตรฐานการรับซื้อ การเตรียมการปลูกต้นกล้า วัสดุการเกษตร และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อสร้างความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นให้สูงขึ้น เป็นประโยชน์ต่อบริษัท ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในการส่งเสริมเกษตรกรปลูกพืชให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเป้าหมายมากที่สุด

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แน่นอนว่าประโยชน์ที่ทางบริษัทคู่สัญญาจะได้รับคือ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนการปลูกในรอบต่อไป และพัฒนาหรือแก้ไขจุดบกพร่องบางจุดในการส่งเสริมการปลูก เพื่อให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพของผลผลิต

แนวความคิดของผู้วิจัย คิดเห็นว่าพื้นที่ทำการวิจัยทั้งหมดของบริษัทคู่สัญญา เป็นพื้นที่เพาะปลูกครั้งแรกของบริษัท มีศักยภาพของพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธุสัญญาอีกทั้งเกษตรกรเกษตรกรเป็นสมาชิกเริ่มแรกจึงเห็นควรทำการศึกษา และข้อมูลจากการออกแบบสอบถามเกษตรกรพบว่า สิ่งที่เกษตรกรมีความต้องการ คือ การให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล, อำเภอ และจังหวัด ได้มีส่วนร่วมในการเข้ามาให้ความรู้ ด้านการใช้ประโยชน์

จากผลผลิตตกเกรด ที่เหลือทิ้งจากการรับซื้อแต่ละวันของเกษตรกรแต่ละราย โดยใช้ประโยชน์ด้านการทำปุ๋ยหมัก น้ำชีวภาพ เพื่อคืนความสมบูรณ์ให้พื้นดินปลูก เกิดการผลักดันให้มีการปลูกในระบบพันธสัญญาประสบความสำเร็จมากขึ้น สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกรในด้านการตลาดได้ดี อีกทั้งการสร้างควมหลากหลายในการส่งเสริมการปลูกแบบมีพันธสัญญาในพืชหลายชนิด และหลายบริษัทคู่สัญญา จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาระบบการผลิตแบบมีพันธสัญญาของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตพื้นที่การศึกษาให้กว้างยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาคครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประชากรในเขตอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอยวน และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ควรมีการศึกษาถึงการเกษตรแบบมีพันธสัญญากับพืชชนิดอื่น แล้วนำมาเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางส่งเสริมแก่เกษตรกร
3. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกร เพื่อเป็นประโยชน์ด้านการวางแผนการปลูกต่อไป